

W Galeriji Bramborska su słowjeńske a serbske spisowašielki gromaže cytali

W ramiku wustajeńce su pšedstajili teksty w słowjeńskej, nimskej a serbskej rěcy

Z Města/Cottbus. Krotko do kónca wustajeńce „WOBRAZE KRAJINY. PODOBE POKRAJINE. BILDER EINER LANDSCHAFT. WOBRAZY KRAJINY: Pšechod. Übergang. Prehod. Pšechod 03“ su zachadny pětik zarědowali serbsko-nimsko-słowjeńske cytanje w Galeriji Bramborska. Spisowašielki Anja Golobowa ze Słowjeńskeje, Cvetka Lipušojc z Korutańskeje (wóna jo Korutańska Słowjeńčka), Lubina Hajduk-Veljkovičowa z Górneje Łužyce a Jill-Francis „Žilka“ Ketlicojc z Dolneje Łužyce su pšedstajili swojske teksty w słowjeńskej abo w dolno- respektiwne w górnoserbskej a w nimskej rěcy. Dolnoserbska awtorka Žilka pši tom wšak njejo zastupjona w katalogu k tomu tšikrajowemu projektoju. Wóna jo se 2020 do toho zapšegnula, tak jo zachadne lěto teke w Korutańskej dolnoserbske literarne teksty cytała.

Pětik wjacor jo Gerold Gnausch z Berlinja pšewožił to literarne zmanje z krotkimi modernymi kusa-

mi na saksofonje. Organizatory su cytanje live nawjeršeli ako webinar na platformje „edudip“.

Jadnab 30 luži jo Christina Kliemowa pšiwitala w zalu galerije, mjazy drugim Annu Kosacojc-Koselowu, zagronita za nastupnošći Serbow w Měšće, spisowašela Jurija Kocha a Franca Buta, wjelikopóšlańc Słowjeńskeje w Barlinju. Pó wšakich žekowanjach jo Anna Zachariasojc pšewzela moderaciju w nimskej a w dolnoserbskej rěcy.

Mału pawzu, techniskego problema dla, su pšibytnje wužywali za spontane spiwanje. Christina Klie-

Wótpšawa: Cvetka Lipušojc, Jill-Francis Ketlicojc, Anja Golobowa a Lubina Hajduk-Veljkovičowa w Galeriji Bramborska. Foše: M. B.

mowa jo póbužiła k tomu a zaspíwala „Běžy wóda“ tak ako „Anka, buž wjasoła“, a z wjelikim glosom su Serby w zalu pšipadowali. Słowjeńskej literatce Lipušojc a Golobowa stej pózdžej groniłej, až stej to ako wósebny, gnujucy dar zacuwałej.

Za tym až jo se problem z mikrofonom rozwězał, jo Anna Zachariasojc pšedstajila pšibytnje styri literatki. Pó tom až jo rozklađła literariski žywjeno- bėg awtorkow, su wóni cytali originalne wersije swojich tekstow a nimske pšestajenje.

Pó cytanju jo Anna Zachariasojc wótwóriła rozgrom mjazny wumělcowkami.

Wóni su teke z góšćimi diskutěrowali wó wuchowanju a wuznamnje rěcy w literarnem statkowanju. W bėgu rozgroma jo Lubina Hajduk-Veljkovičowa na to pokazała, až wóstanjo serbska rěc tak dłuško žywa, ako dajo młodych luži, kótarež se raži zaběraju z njeju.

Žilka jo se wšak wopšasała, kak by dejala se wubuziš zajm młodeje generacije za serbsčinu. Glědajucy na pisanje w mjeńšynowej rěcy jo wóna wušej togo groniła, až pócera ze zacwiblowanošći samo inspiraciju za kreatiwny proces.

Pó pšasanju moderatorki jo Anja Golobowa powědała wó paralelach mjazny słowjeńskeje a serbskeje rěcy. „Wjele diskutijow wó stawje rěcy su pódobne, dokulaž mamy jano pór milionow powědarjow. Togodla mam tu mjazynarodnu wustajeńcu za wažny a ja se wjaselim, až mógu how stojaš za našu słowjeńsku rěc.“ Awtorka Golobowa jo teke pódšmarnula, až se góžitej tej rěcy šym wěcej za lubosćinske basni, dokulaž wobej matej dual ako gramatisku kategoriju. Krotko do kónca jo se teke wjelikopóšlańc Franc But pšiwobrošił publikumoju ze słowami: „Wjelerěcnošć jo priwilieg za Europu“, což jo wizeš na pšiklaže togo projekta. „Europska integracija w prakse, dajo se how dožywiš.“ M.B.

Wšake wumělske pozicije ku krajinam

Su woběšli wustajeńcu w dialogu z wumělcami a wumělcowkami

Z Města/Cottbus. K zakóńceńskim zarědowanjam tšikrajowego wumělskego projekta „WOBRAZE KRAJINY. BILDER EINER LANDSCHAFT. PODOBE POKRAJINE. WOBRAZY KRAJINY: Pšechod. Übergang. Prehod. Pšechod 03“ w Měšće su teke šušali tši wježenja pó wustajeńcy w Serbskem muzeju a w Galeriji Bramborska, pši kótarychž su teke někotare na projekse wobžěloni wuměłce a wumělcowki póđla byli. Wóni su se pšewjadli slědnu sobotu a su dali móžnošć, gromaže z wumělcami tu wustajeńcu wuzgónjowaš, pši comž wuměłce su powědali wó swojich twórbach a swojich wšakich pšistupach ku krajinam ako pširodowe rummy a ako socialne konstrukcije.

Za tym až góšći su mógli se zmóćniš z kafejom a tykańcom, jo Christina Kliemowa, kuratorka Serbskego muzeja, jich na dwórje togo muzeja oficialnje powitala. We swojich zawježenkich słowach jo na to pokazała, kak škóda to jo, až

Frauke Rahrojc a Emma Kralowa w Serbskem muzeju.

korona jo zadorala pšewježenju wernisaže za toš tu wósebnu mjazynarodnu wustajeńcu. Nanejmenjej pak njejo korona celej prezentaciji togo projekta na jogo stwórtjej staciji w Chóšebuzu naprěki pšišla. Wó-

sebneje zwjaselece jo było, až telik wumělcow jo se k dialogu pši wježenjach pšinamakało. Tam jo był Karl Vouk, Słowjeńc z Korutańskeje, iniciator togo projekta, kenž jo 2011 přědny raz we Łužycy był. Něnto jo to južo był jogo 25. tudejšy póbyt. Wót wobžělonych wukrajnych wumělcow jo wón ten jadnučki, kenž se zaměrnje serbskej tematicke pšiwobrošijo. Serbske bajki a powěšći, kenž jo wón něga šuchał wót Frida Měščka, pšijašela swojogo nana, su wubuzi- li jogo zajm za

łužyske Serby. Dalšne pšibytnje wuměłce su byli Michał Kruša z Barlinja, Chóšebuzarka Hella Stoleccy, Frauke Rahrojc z Halle nad Solawu, Iris Brankačkowa z Plusnikce/Plieškwitz, Zorka L-Weiss z Klagenfurtu/Celoveca, Melitta Moschikowa a Marko Lipuš, wobej z Wiena. Wuměłce ze Słowjeńskeje bóžko njejsu mógli pšiš. K jich twórbam jo Christina Kliemowa pór rozjasnjucych słow groniła.

Rědne jo było, až teke 90lětna Emma Kralowa z Rowneho jo póđla była. Wóna, nējajšna susedka Frauke Rahrojc w Rownem, grajo głownu rolu we filmje teje medijoweje wumělcowki. Jo jadnučka w Rownem, kenž hyšći wšednje burska chójži. „Emma jo byla cele wótwórtjona. To wjeršenje z njeju jo było rědne dožywjeno“, spomnjejo se Frauke Rahrojc na nastase jeje filma 2016. Wašnja prezentacije tradicijoweho žywjeno a wuglowa jama stej wažnej temje filma „Besuch in der Heimat“.

Pó wježenju w Serbskem muzeju stej slědowalej dwě wježenja w Galeriji Bramborska. Tam jo Heiko Straehler-Pohl, wjednik teje galerije, góšći powitala a jo pódšmarnul, až wglědarje teje wustajeńce su dobry feedback dali a až jo to jomu wjaselo napórało, ten projekt w Galeriji Bramborska měš. J.-F. K.

Rědny wukóńc z koncertom

Finisaža projekta „WOBRAZE KRAJINY“

Z Města/Cottbus. Bžez wernisaže jo musala wustajeńca „WOBRAZE KRAJINY. Pšechod 03“ w Dolnej Łužycy se zachopiš, korony dla. Ale se zakóńcys bžez finisaže – k tomu njejo pšišlo. Dostojna finisaža jo se pšewjadla sobotu wjacor w Galeriji Bramborska z koncertom. Zawježenke słowa jo powědał Jan Budar, direktor Załožby za serbski lud, kótaraž jo jedna tych wjele partnerjow a pódpěrarjow togo mjazynarodnego wumělskego projekta. Jan Budar jo se wužekowal wšym wobžělonym, wósebne tym wumělcowkam a wumělcam a tym wuznamnym patronam togo projekta, ako su: ministarka za wědomnošć, slěženje a kulturu Bramborskeje dr. Martina Münchowa, saksojska statna ministarka za wědomnošć a wuměłstwo dr. Eva-Maria Stangowa, ministarka za kulturu Słowjeńskeje Zoran Požnič, krajny hejtman Korutańskeje dr. Peter Kaiser.

Wósebny žěk jo wón teke wugronił iniciatoroju togo projekta Karla Vouka, kenž jo z Korutańskeje pšidrogował. Załožba jo jomu jedno žycenje dopoñila ako žěk za jogo angažowanosc we tom Serbow zapšėgujucem mjazynarodnem projekse. Žycyl jo se Karl Vouk grafiku wót serbskeje wumělcowki Maje Naglowe – taku grafiku jo Jan Budar jo-

mu pšepódał. Dalej jo plašil wósebny žěk Ance Němcec wót Załožby za serbski lud. Wóna ga jo ako projektowa koordinatorka wše organizatoriske wótbėgi projekta „WOBRAZE KRAJINY. Pšechod 03“ na starosci mēla a jo se na kuždej staciji projekta (2019 w Budyšinje, pón w Ljublanje a w Slovenj Gradcu, 2020 w Celovecu a 2021 w Chóšebuzu) ražonu prezentaciju dojšpila.

Koncert, do kótaregož zukow tych něži 40 wglědarjow (plus online-wglědarje na Youtube) jo se pón zanuriło, jo měł titul „TŠUGA. alles fliebt. vse teče“. Wustupili su cłonki iniciatiwy „Musica Nova Sorabica“, kótaraž se wót 2011 pšitomnostnej serbskej muzice pšiwobrošijo. Spiwala jo Walburga Wałdžic, na klawěrje jo grała Heidemarie Wiesnerec, a na sopransaksofonje jo grał Gerold Gnausch, kótaregož jo pódpěrał saksofonowy kwartet „modernsax berlin“. Grali su šćucki mjazy drugim wót Jura Měščka, Sebastiana Elikowskego-Winklera, Jana Cyža a Ulricha Pogody. Tej slědnej stej sobotu wjacor pšibytnej bytej. Pó koncerse su pšosyli na mały bufet za Galeriju Bramborska, žož su mógli góšći, wuměłce a druge wobžěloni togo wjacoroju ze spódobnymi rozgromami skóńcys daš. J.-F. K.

Melitta Moschikowa z Wiena pšed swojegu twórbu „Outer Space“ (2013). Foše: J.-F. K.

Wótlěwa: Heidemarie Wiesnerec (klawěr), Walburga Wałdžic (spiwanje), Ulrich Pogoda (komponist), Rico Wolff (tenorsaksofon), Jan Cyž (komponist) a Miriam Dirrowa (altsaksofon). Foto: J.-F. K.